

OBSAH.

DĚJINY REVOLUCE FRANCOUZSKÉ.

DÍL I.

(Od 5. května 1789 do 2. června 1793).

Úvod.

Str.

Povaha revoluce francouzské; její účinky, její postup. — Postupné útvary monarchie. — Ludvík XIV. a Ludvík XV. — Stav duchů, financí, moci vládní a potřeb obecných při nastoupení Ludvíka XVI. — Povaha Ludvíka XVI. — Maurepas, první ministr; jeho taktika. — Volil ministry lidové a pokrokové; proč. — Turgot, Malesherbes, Necker; jejich plány; narazí na odpor dvora a privilegovaných; padnou. — Smrt Maurepova. — Vliv královny Marie-Antoinetty. — Po ministrech lidových následují ministři-dvořané. — Calonne a jeho system; Brienne, jeho povaha, jeho pokusy. — Tíseň finanční; odpor shromáždění notáblů; odpor provincií. — Propuštění Brienna; druhé ministerstvo Neckerovo. — Svolání generálního stavovského shromáždění. — Co vedlo k revoluci . . . 3

SHROMÁŽDĚNÍ ÚSTAVODÁRNÉ.

Od 5. května 1789 až po noc 4. srpna.

KAPITOLA PRVNÍ.

Zahájení generálního stavovského shromáždění. — Mí-
nění dvora, ministerstva, různých korporací králov-
ství o shromáždění. — Zkoumání plné moci. —
Otázka hlasování dle stavů či dle hlav. — Třetí stav
se ustavuje ve shromáždění národní. — Dvůr dá
uzavřítí zasedací síň; přísaha v Míčovně. — Většina
stavu duchovenského se spojí s měšťanstvem. —
Sezení královské z 23. října, jeho bezvýslednost. —
Plány dvora; události z 12., 13. a 14. července; od-
volání Neckera; povstání pařížské; utvoření národní
gardy; obléhání a dobytí Bastilly. — Následky 14.
července. — Usnesení v noci 4. srpna. — Ráz právě
vypuknuvší revoluce 33

Od noci 4. srpna do 5. a 6. října 1789.

KAPITOLA DRUHÁ.

Stav shromáždění ústavodárného. — Strana vysokého
duchovenstva a šlechty; Maury a Cazalès. — Strana
ministerstva a dvou komor poslaneckých: Mounier,
Lally-Tolleudal. — Strana lidová; triumvirát Barnave,
Duport a Lameth; jeho postavení; vliv Sieyèsův;
Mirabeau, vůdce shromáždění za této doby. — Co si
máme mysliti o straně Orleánské. — Práce ústavní:
vyhlášení práv; stálost a jednotnost sboru zákono-
dárného; sankce královská; vnější rozrušení, které
způsobí. — Plán dvora; hostina tělesné stráže; po-
vstání z 5. a 6. října; král usídli se v Paříži . . . 78

Od 6. října 1789 až do smrti Mirabeaua
v dubnu 1791.

KAPITOLA TŘETÍ.

Následek říjnových událostí. — Změna provincií v de-
partementy; organizace úřadů správních a obecních
dle systému svrchovanosti lidové a volby. — Finance;

Str.

všechny prostředky, jichž použito, jsou nedostatečné,
statky duchovenstva jsou prohlášeny za statky ná-
rodní. — Prodej statků duchovenstva vede k assi-
gnátům. — Občanské zřízení duchovenstva; nábo-
ženská opposice biskupů. — Výročí 14. července;
zrušení titulů; slavnost sjednocení na poli Martově;
nová organizace armády; opposice důstojníků. —
Církevní rozluka při příležitosti občanského zřízení
duchovenstva. — Kluby. — Smrt Mirabeauova. —
Během celé této doby rozdíl stran stává se stále vy-
slovenějším 101

Od dubna 1791 do 30. září, dne ukončení sněmu
ústavodárného.

KAPITOLA ČTVRTÁ.

Politika Evropy před francouzskou revolucí, soustava
alliancí, sledovaná různými státy. — Všeobecná
koalice proti revoluci; pohnutky jednotlivých moc-
ností. — Porada a prohlášení v Mantui. — Útěk a
zajetí krále ve Varennes; jeho dočasné sesazení. —
Strana republikánská odděluje se poprvé od konsti-
tuční strany monarchické. — Tato opět dosadí krále.
— Prohlášení Pilnické. — Král přijímá konstituci.
— Konec ústavodárného sněmu; soud o něm . . . 133

NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ ZÁKONODÁRNÉ.

Od 1. října 1791 do 21. září 1792.

KAPITOLA PÁTÁ.

První styky zákonodárného shromáždění s králem. —
Stav stran: Feuillanti opírají se o stav střední, Giron-
dini o lid. — Vystěhovalci a vzdorné kněžstvo; usne-
sení proti nim; veto královo. — Předzvěsti války.
— Girondinské ministerstvo; Dumouriez a Roland. —
Prohlášení války proti králi uherskému a českému. —
Nezdary francouzských vojáků; usnesení a zřízení zá-

ložního tábora o 20.000 mužů u Paříže; usnesení o vypovězení kněží nepřísahavších; veto královo; pád ministerstva girondinského. — Odbojná petice ze dne 20. června, žádající přijetí usnesení a znovu povolání ministrů. — Poslední pokusy strany konstituční. — Manifest vévody brunšvického. — Události dne 10. srpna. — Vojenské povstání La Fayetteovo proti původcům 10. srpna; jeho nezdár. — Nesvor-
nost shromáždění a nové kommuny; Danton. — Vpád pruský. — Řeže 2. září. — Tažení v Argonn-
ském lese. — Příčiny událostí za shromáždění zá-
konodárného 155

NÁRODNÍ KONVENT.

Od 21. září 1792 až do 21. ledna 1793.

KAPITOLA ŠESTÁ.

První opatření konventu. — Jeho složení. — Boje Girondinů a Montagnardů. — Moc a cíle obou těchto stran. — Robespierre; obviněn Girondiny z bažení po diktatuře. — Marat. — Nové obvinění Robes-
pierra Louvetem; obrana Robespierrova; konvent přejde k dennímu pořádku. — Montagnardi, vyše-
dše vítězně z tohoto zápasu, žádají odsouzení Ludvíka XVI. — Mínění stran v té věci. — Konvent rozhodne, aby Ludvík XVI. byl souzen, a to jím samým. — Ludvík XVI. v Templu; jeho odpovědi před shro-
mážděním; jeho obrana; jeho odsouzení; odvaha a klid jeho posledních chvil. — Co měl, a čeho po-
strádal jako král 221

Od 21. ledna 1793 do 2. června.

KAPITOLA SEDMÁ.

Politická a vojenská situace Francie. — Anglie, Hol-
land, Španělsko, Neapol a všechny kraje Císařství

přistupují ke koalici. — Dumouriez, dobyv Belgie, pokusí se o výpravu do Hollandska. — Chce znovu ustaviti monarchii konstituční. — Nehody našich vojsk. — Boj Montagnardů a Girondinů; spiknutí z 10. března. — Povstání kraje Vendée; jeho po-
kroky. — Odpadnutí Dumourieza. — Girondini žá-
lováni ze spoluviny s ním; nové pikle proti nim. — Ustavení výboru »dvanácti« k překažení záměrů spikleneckých. — Povstání z 27. a 31. května proti výboru »dvanácti«; jeho potlačení. — Povstání z 2. června proti dvaceti dvěma předním Girondi-
nům; jejich uvěznění. — Úplná porážka této strany 250

Od smrti Dantonovy v dubnu 1794 až do 9. thermidoru (27. července 1794).

KAPITOLA DEVÁTÁ.

Str.

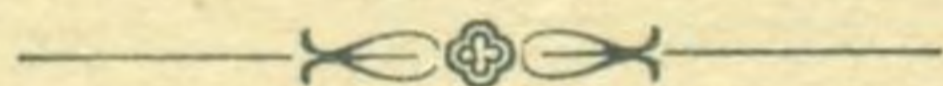
Zdvojení hrůzovlády; její příčina. — Soustavy demokracie; Saint-Just. — Moc Robespierrova. — Svátek Nejvyšší Bytosti. — Couthon přednese zákon z 22. prairialu, který znovu zřizuje tribunál revoluční; zmatky, boje, na to poslušnost konventu. — Činní členové výborů se rozdvojí: na jedné straně jen Robespierre, Saint-Just a Couthon; na druhé Billaud-Varennes, Collot-d'Herbois, Barrère a členové výboru obecné bezpečnosti. — Chování Robespierrovo; opustí výbory a spolehne na Jakobíny a obecní radu. — 8. thermidoru požádá o obnovení výborů; setká se s nezdarem. — Sezení z 9. thermidoru; Saint-Just obviní výbory; přerušen Tallienem; Billaud-Varennes napadne prudce Robespierra; všeobecné rozvášnění konventu proti triumvirům; jejich uvěznění. — Obecní rada se vzbouří a osvobodí vězně. — Nebezpečí a odvaha konventu; postaví buřiče mimo zákon. — Sekce se prohlásí pro něj. — Porážka a potrestání Robespierra a buřičů . . . 43

OBSAH.

DĚJINY REVOLUCE FRANCOUZSKÉ.

DÍL II.

(Od 2. června 1793 do r. 1814.)

(Od 2. června 1793 až do dubna 1794).

KAPITOLA OSMÁ.

Str.

Povstání departementů proti 31. květnu; další nehody na hranicích. — Montagnardi schválí ústavu a hned ji odloží, aby udrželi a upevnili vládu revoluční. — Všeobecné povstání; zákon o podezřelých. — Vítězství Montagnardův uvnitř a na hranicích. — Smrt královny, dvacetidvou Girondinů atd. — Výbor pro obecné blaho; jeho moc; jeho členové. — Kalendář republikánský. — Vítězové z 31. května se rozdvojí. — Ultrarevoluční strana obecní rady neboli Hébertisté způsobí zrušení katolicismu a ustaví ctění rozumu; její boj s výborem obecného blaha; její porážka. — Umírněná strana Hory neboli Dantonisté chce potlačit diktaturu revoluční a ustavit vládu zákonitou; její pád. — Výbor obecného blaha zůstane jediným vítězem . . . 3

Od 9. thermidoru až do 1. prairialu roku III. (20. května 1795), doby vzbouření a porážky strany demokratické.

KAPITOLA DESÁTÁ.

Konvent po pádu Robespierrově. — Strana výborů, strana thermidoristů; její složení a její cíl. — Úpadek strany výborů. — Obvinění Lebona a Carrier. — Stav Paříže; Jakobíni a předměstí se prohlásí pro bývalé výbory, zlatá mládež a sekce pro thermidoristy. — Billaud-Varennes, Collot-d'Herbois, Barrère a Vadier dání v obžalobu. — Hnutí germinalové. — Vypovězení obžalovaných a několika Montagnardů, jejich stoupenců. — Povstání 1. prairialu. — Porážka strany demokratické; odzbrojení předměstí; nižší třída jest vyloučena z vlády, zbavena ústavy z r. 1793 a ztrácí svou hmotnou moc 74

Od 1. prairialu (20. května 1795) až do 4. brumairu roku IV. (26. října), ukončení konventu.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ.

Období válečné od 1793 až do 1794. — Postavení vojsk ke zprávě o 9. thermidoru. — Dobyti Holandska; posice na Rýnu. — Basilejský mír s Pruskem; mír se Španělskem. — Přistání u Quiberonu. — Reakce opouští meze konventu a stane se royalistickou. — Vraždění revolucionářů na jihu. — Direktorská ústava z r. III. — Výnosy z fructidoru, které vyžadují nové volby dvou třetin konventu. — Rozvášnění royalistické strany v sekcích. — Její vzbouření. — Den 13. vendémairu. — Jmenování výborů a direktorů. Konec konventu; jeho trvání, jeho ráz 100

Str.

VÝKONNÉ DIREKTORIUM.

Od dosazení direktoria dne 27. října 1795 až do státního převratu ze 17. fructidoru r. V. (4. září 1797).

KAPITOLA DVANÁCTÁ.

Přehled revoluce. — Její druhý ráz reorganisační; přechod od života veřejného k soukromému. — Pět direktorů; jejich práce uvnitř říše. — Upokojení kraje Vendée. — Spiknutí Babeufovo; poslední porážka strany demagogické. — Plán válečné výpravy proti Rakousku; dobytí Italie generálem Bonapartem; smlouva v Campo-Formiu, uznání republiky francouzské s jejími vymoženostmi a s jejím okolím republik batavské, lombardské, ligurské, které jsou pokračováním její soustavy v Evropě. — Royalistické volby roku V. a jak změni postavení republiky. — Nový boj mezi stranou protirevoluční, jejímž sídlem byly rady, klub Clichy, salony, a mezi stranou konventu, zaujímající Direktorium, klub Salm a armádu. — Státní převrat z 18. fructidoru; strana z vendémairu ještě jednou poražena 123

123

Od 18. fructidoru roku V. (4. září 1797) až do 18. brumairu roku VIII. (9. listopadu 1799).

KAPITOLA TŘINÁCTÁ.

Direktorium vrátí se 18. fructidorem k vládě revoluční poněkud umírněné. — Všeobecný mír vyjímajíc s Anglií. Návrat Bonapartův do Paříže; výprava do Egypta. — Demokratické volby r. VI. zrušeny direktoriem dne 22. floréalu. — Druhá koalice; Rusko, Rakousko, Anglie napadnou republiku Itálii, Švýcarskem a Holandskem; všeobecné porážky. — Demokratické volby 30. prairialu; rady vykonají odvetu a rozpustí staré direktorium. — Dvě strany v novém direktoriu a v radách: zumírněná republikánská strana a její vůdcové Sieyès, Roger, Ducos, rada starších; strana krajních republikánů a její vůdce Moulins, Gohier, rada pěti set a společnost Jízďárny. — Plány v různých směrech. — Maasénova vítězství ve Švýcarsku, Brunova v Holandsku. — Bonaparte vrátí se z Egypta; dorozumí se se Sieyèsem a jeho stranou. — Dni 18. a 19. brumairu. — Konec vlády direktorské 158

Str.

KONSULÁT.

Od 18. brumairu (9. listopad 1799) až do 2. prosince 1804.

KAPITOLA ČTRNÁCTÁ.

Naděje rozličných stran po 18. brumairu. — Prozatímní vláda. — Ústava Sieyèsova; její znetvoření ústavou konsulskou z r. VIII. — Sestavení vlády; mírumilovné úmysly Bonapartovy. — Výprava do Italie; vítězství u Marenga. — Obecný pokoj na kontinentě mírem Lunevillským, s Anglií mírem Amienským. — Smíření stran vnitřní prospěch Francie. — Ctížádostivý způsob vlády prvního konsula, který zřídí znovu duchovenstvo ve státě konkordátem z r. 1801; utvoří vojenský rytířský řád: čestnou legii; doplní tento řád věci doživotním konsulátem. — Obnovené nepřátelství s Anglií. — Spiknutí Georgea a Pichegrua. — Válka a pokusy royalistů poslouží

záminkou k ustavení císařství. — Napoleon Bonaparte, jmenován dědičným císařem, jest pomazán papežem dne 2. prosince 1804 v kostele Notre-Dame. — Pozvolné opouštění revoluce. — Pokrok neobmezené moci po čtyři léta konsulátu 186

Str.

CÍSAŘSTVÍ.

Od zřízení císařství r. 1804 až do r. 1814.

KAPITOLA PATNÁCTÁ.

Povaha císařství. — Změna republik, utvořených direktoriem, v království. — Třetí koalice; dobytí Vídně; vítězství u Ulmu a Siavkova; mír Prešpurský; ustavení dvou království, Bavorského a Württemberského. — Rýnská konfederace. — Josef Napoleon jmenován králem neapolským, Ludvík Napoleon králem hollandským. — Čtvrtá koalice; bitva u Jeny, dobytí Berlína; vítězství u Jílovy a Friedlandu; mír Tylžský; monarchie pruská zmenšena na polovinu, dvě království, Saské a Westfalské, ustavena proti ní. — Westfalské dáno Jérômu Napoleonovi. — Vznikne velké císařství se svými podružnými královstvími, se svým švýcarským spolkem, se svými velkými lény; je zřízeno dle vzoru Karla Velikého. — Pevninská blokáda; Napoleon použije zastavení obchodu k ochromení Anglie, jako užil zbraní, aby podrobil pevninu. — Vpád do Portugal a Španělska; Josef Napoleon jmenován králem španělským; jeho zástupcem na trůně neapolském stanoven Murat. Obrát v událostech; národní povstání na poloostrově; náboženský boj papežův; obchodní odboj Holandska. — Pátá koalice. — Vítězství u Wagramu; Vídeňský mír; sňatek Napoleonův s arcikněžnou Marií Ludvikou. — První pokus odporu selže; papež sesazen, Holandsko připojeno k císařství a ve válce španělské úsilně pokračováno. — Rusko vzdá se pevninské soustavy; tažení z r. 1812; dobytí Moskvy; neblahý ústup. — Reakce proti moci Napoleonově; tažení z r. 1813; všeobecné odpadání. Koalice celé Evropy; únava Francie; podivuhodné tažení z r. 1814. — Spojenci v Paříži; vzdání ve Fontainebleau; povaha Napoleonova; jeho úloha ve francouzské revoluci. Závěr 216

Rejstřík jmenný a věcný.

Vysvětlivky: I. 51. značí: díl I. str. 51.

II. pozn. 250 (nebo prostě: pozn. 250) [zkratka před cifrou] značí: díl II. pozn. dvěšpadesátá (nebo prostě pozn. dvěšpadesátá).

I. 225 pozn., (zkratka za cifrou) značí: díl I. poznámka na straně 225.

I. 73 a pozn., značí díl I., str. 73 a poznámka na téže straně.

de l'Abbaye, vojenské vězení v Paříži, I 51, 128. — Abukir, řeka v Egyptě; zničení franc. loďstva admirálem Nelsonem, II 175 a pozn. 250; vítězství Bonaparteovo nad ottomanskou armádou, pozn. 250. — Áchy, porážka Miaziňského, I 259. — Adda, II 141. — Adiže, II 167, 219. — l'Admiral, tajemný útočník na Collota d'Herbois, II 46. — Aiguillon, ministr zahraničních záležitostí za Ludvíka XV., pozn. 76. — Aiguillette, toulonská tvrz, II 16, 127. — Aimé J. J., člen rady pěti set, odsouzen k deportaci, II 155. — Aisne, řeka, I 217, II 245; departement, II 58. — z Aix, biskup, I 113, 114. — Aix, město, krvavé odvety royalistů, II 108. — Ajaccio, rodiště Napoleonovo, hlavní město Korsiky, pozn. 127. — Akkon, II pozn. 250. — z Alcudie, vévoda (viz Godoi), pozn. 105. — d'Alembert, matematik, pozn. 8. — Alessandria, město v Itálii, obsazena Bonapartem, II 141; II 196. — Alexandr I., ruský car, II 224, 225, 230, pozn. 290. — Alkmar, kapitulace vévody z Yorku, II pozn. 246. — Alpy, I 218, 257; II 195, 218, 225, 247, 249. — Alpská armáda, II 103, 105. — Alvinzi, generál, nástupce Wurmserův, II 142. — Alžběta, sestra Ludvíka XVI., I pozn. 62, 86; I str. 202. — Saint-Amand, I 265. — Amar, člen konventu a výboru obecné bezpečnosti, II 54, 62, 69, 75, 78, 93; člen povstaleckého výboru obecného blaha, II 135; souzen, II 138. — Ambleteuse, II 219. — Američanův boj o svobodu, I 136; pozn. 8, 31, 154. — l'Ami du Peuple, list Maratův, I 228, 253; pozn. 93. — Amienská smlouva, II 199, 202, 207, 214, 223, 234. — Amsterdam dobyt, II 104. — André, Jean-Bon-Saint-André, člen výboru obecného blaha, II 78;

MATICE LIDU: Dějiny revoluce francouzské.

II. 17